

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Romualdas Ozolas apie tautą, valstybę ir pilietį

Amžinybėn išėjusio Romualdo Ozolo gimtadienio proga (sausio 31 d. jam būtų suėję 79-eri) skelbiami Jo apmąstymai apie tautą, valstybę ir pilietį yra ne tik pagarbos duoklė šviesiam šio žmogaus atminimui. Šis tekstas dar kartą skausmingai primena, kokio gilaus ir įžvalgaus mąstytojo neteko Lietuva ir kaip sunku bus užpildyti dėl per ankstyvos Jo mirties atsiradusią dvasinę ir intelektualinę tuštumą. Šią netektį švelnina tik tai, kad R.Ozolas turėjo rečiausią dovaną - neįtikėtinai toli žvelgti į ateitį. Todėl jo tekstai, tarp jų ir skelbiamame straipsnyje išskleistos įžvalgos, ne tik nesensta, bet darosi vis aktualesni ir svarbesni. Kaip pamokančios ir įkvepiančios intelektualinės gairės, nurodančios kelius į geresnę ir šviesesnę lietuvių tautos ir Lietuvos valstybės ateitį.

Prof. Vytautas RADŽVILAS

Pasaulio veidą formuoja tos tautos, kurios kuria valstybes - savo laisvės gynimo įrenginius.

Lietuviai visą savo istorinį gyvenimą tuo ir tesirūpino: kaip ją sukurti, kaip apginti, kaip atkurti, kaip stiprinti.

Yra du labai ryškūs tų rūpesčių tarpiniai - Karalystės bei Didžiosios Kunigaikštystės ir Pirmosios bei Antrosios Respublikų. Visa kita - grynosios bei aksominės okupacijos.

Tų tarpinių, arba epochų, skiriamasis bruožas - lietuvių etnoso vieta Lietuvos valstybėje. Karalystė iš dalies, o Kunigaikštystė be išlygų yra inicijuojamos lietuvių genties, jėga ir susitarimais telkiančios pirmiausiai baltų gimines, o vėliau prijungiančios slavus ir pajungiančios kitas padermes. Tai yra daugia- tautė valstybė. Kai kas ją vadina paprasčiausia imperija. Kai kas - „rekonkista“, t. y. sugrįžimu į kažkada baltišką, bet jau suslavėjusias erdves. Taip ar kitaip, tačiau imperija patiria visišką fiasko: Krėvos unija ji paskelbiama Lenkijos karaliaus tėvonija, Liublino unija - juridiškai aiškia Karūnos priklausomybe, o 1791 metų Lenkijos Respublikos konstitucija - viena iš trijų Lenkijos žemių. Lietuvą ant pasaulio veido uždengė Lenkija. Greitai ir šią padengė galingesnės imperijos.

Kodėl žlugo lietuviškasis etnosų konglomeratas, vadinamas Didžiąja Lietuvos Kunigaikštyste? Todėl, kad kolektyvinės atsakomybės nebūna, o vieni lietuviai turėjo per mažai galių visapusiškai tvarkyti tautų ir tautelių grupę, kuri gyveno savo interesų kupiną gyvenimą, o tais interesais žaidė užnugary įsitaisęs kaimynas. Lietuvių imperijos likimas galėtų būti geras pavyzdys europiečių kuriamai imperijai, bet kas gi mokosi iš istorijos, jeigu visa istorija tėra ateinančiųjų nenoro mokyti iš nueinančiųjų istorija!

Lietuvos Respublika 1918 metais buvo sukurta kitu pagrindu - kaip etniškai vienalytė valstybė, kitataučius toleruojanti tiek, kiek jie sutinka būti Lietuvoje piliečiais, t.y. lojaliais valstybę atkuriančiam etnosui. Taip padaryta ne tiek mokantis iš istorijos (garbinti tie patys kunigaikščiai), kiek neturint pasirinkimo: nei lenkams, nei rusams, nei vokiečiams lietuvių valstybės nereikėjo, lietuviai kaip darbo jėga puikiausiai tiko kuriamų valstybių erdvėse ir lietuviams teko sukilti prieš visą pasaulį dėl savo laisvės ir kovoti patiems.

Valstybę at(su)kurti pavyko, tačiau apginti - ne. Okupacija parodė:

jeigu valstybės negina tautos politinis elitas, ją imasi ginti pati tauta, jei tik ji morališkai gyva. Lietuvos Karas po karo, arba Partizanų karas su Valstybės atkūrimo deklaracija, irgi galėtų būti gera pamoka europiečiams, jeigu tik jie vardan draugystės su Rusija mūsų partizanų nepaskelbs teroristais.

Pusės amžiaus okupacija nepribaižė lietuvių - už nugaros kaip gyvą pavyzdį ir priesaką jie turėjo juridiškai tikrai nepriklausomą valstybę. Tai buvo viena iš svarbiausių prielaidų 1990 metų kovo 11-ajai. Ir nors 2004 m. gegužės 1-ąją mes vėl pasiprašėm daugia- tautės bendrijos globon, juridiškai užbaigdami Antrosios Respublikos egzistavimą ir pradėdami Lietuvos kaip Europos Sąjungos respublikos gyvenimą, okupacija mus tebemo- ko ir dabar: išmokę gyventi nelaisvėje, privalom išmokyti gyventi laisvėje ir pagaliau visiems laikams sugrįžti namo - į save kaip į lietuvius ir į savo žemę kaip Lietuvą.

Tai - didis uždavinys. Kunigaikštystė buvo sukilimas prieš primestą svetimą tikėjimą ir gyvenimo būdą, o nuo Respublikos sukūrimo mes pradėjom revoliuciją - pasipriešinimą savo pačių prigimties ir istorijos primestoms negalioms bandydami tapti modernia savo mentalitetu, gyvensena ir tik- sena pasaulio tauta.

Sekasi mums sunkiai.

Mes dar mieliau sutinkame mirti, negu kovoti už gyvenimą.

Mus dar ir dabar tebetraukia paklusti, o ne pasipriešinti, kad ir kokie absurdiški būtų reikalavimai.

Mes ir dabar dar labiau vertinam gudrumą, o ne protą, nevirtį, o ne viltį, pasyvumą, o ne aktyvumą, malonę, o ne pergalę.

Daug asmens nekonstruktyvumo savybių yra tapę viešojo gyvenimo normomis. Todėl taip lengva bet kurio lygio manipuliatoriui mums primesti vertybinį, o ne principų lygmens požūrį į gyvenimą.

Visa tai - norim mes to ar ne - teks įveikti: mūsų gyvenimo būdu įtvirtinti ne pasyviojo, o aktyviojo žmogaus elgseną, vairuojamą tautinį gyvenimą kuriančių principų, o ne laisvosios rinkos vartotojų peršamų vienadienių vertybių.

O kol kas mūsų valstybė pamažu skęsta. 2004 m. gegužės 1 d., įstodami į Europos Sąjungą, mes neteko- me didelės dalies suvereniteto, kurį buvome atkūrę 1990 m. kovo 11 d., taigi turime jau ne nepriklausomą, o sąjunginę valstybę, kurią eu- robiurokratai tolydžio vis stipriau

Irmano Sidrevičiaus nuotr.

pančioja unitariniais ryšiais. Mes tebekalbame apie Lietuvą kaip apie Kovo 11-osios Respubliką. Tai - mūsų politinio elito melas, kurį būtina demaskuoti ir nukenksminti.

Per Antrosios Respublikos metus (1990-2004) mes nesukūrėme nieko reikšmingo nacionaliniu lygmeniu, nes „dalijomės“ ir persidalijom okupanto paliktą bei Respublikos nacionalizuotą turtą - elektrines, elektros tinklus, naftos perdirbimo įmones, dujotiekus, tarybinių ir kolektyvinių ūkių palikimą.

Negana to, investicijų „pritraukimo“ į Lietuvą pretekstu užsienio bankų kontrolei perleidom savo finansų sistemą, pramonę, komunalinį ūkį, uostą su visais laivynais, naftos pramonę, elektros energtiką ir kita.

Tolydžio užgriūnančios finansų krizės, nedarbas ir propaganda iš Lietuvos išvijo bei ištraukė milijoną žmonių. Ištuštėjo kaimai ir miesteliai, kultūros centrai ir mokyklos. Pastarosios mokslo ir studijų, sveikatos apsaugos ir socialinės saugos reformos skurdžiais

pavertė daugiau kaip pusę Lietuvoje likusių gyventojų.

Dėl atkurtosios valstybės įtvirtinimo nesėkmių mes dažniausiai kaltinam patys save. Neabejotina: esam dėl daug ko kalti, ir visų pirma dėl to, kad laisvę supainiojom su nepriklausomybe. Laisve pasinaudojom bėgdami nuo savo valstybės problemų kitur, kur galima buvo uždirbti daugiau, tegul ir vergiškomis ir absoliučios priklausomybės nuo užsienio darbdavio sąlygomis. Vergavimas pagal šiuolaikinės vergvaldytės sąlygas - už prasimaitinimą be atsakomybės valstybei - pasirodė priimtinesnis nei nepriklausomybė, nes ši buvo laisvė su atsakomybe savo visuomenei, savo tautai. Lietuvių intelektas nebuvo subrendęs nepriklausomybei, nes nepriklausomybė iškovojama, o mes ją pasiėmėme palankiai susiklosčiusių aplinkybių dėka.

Kad ir pripažindamas mūsų pačių atsakomybę dėl mūsų nesėkmių, esu iš tų, kurie kategoriškai nesutinka su juoda saviplaka, nau- dinga tik satelitiškam elitui, bet

anaipol ne tautai ir valstybei.

(...)

Su džiaugsmu 1990-aisiais atkurtas litas jau šiandien yra internacionalizuota valiuta: susietas su doleriu ir euru vadinamuoju jo vertės reguliavimo krepšeliu, jis tik sąlyginai - tiek, kiek tai pakenčia tarptautinės valiutų ir finansų kotiravimo institucijos, - žymi realiąją Lietuvos atkuriamos ekonomikos vertę. Absoliutaus lito savarankiškumo nėra ir negali būti - tarpusavy susiję ir doleris, euras, rublis ir juanis. Tačiau litas nėra simbolinė valiuta. Litas vis dėlto žymi tegul ir apgailėtiną Lietuvos ekonomikos netapatumą jokios kitos valstybės ekonomikai ir manifestuoja jos savarankiškų procesų bei veiksmų galimą produktyvumą. Kad tokių veiksmų ir procesų stoka - ne litas kaltas, nors ir bandomas apkaltinti. Neveltui jau daugelis lietuvių linke ir paskolas imti eurais arba doleriais.

Net ir dėl šių aplinkybių litas nenustoją būti nacionaline Lietuvos valiuta, nes būtent juo oficialiai skaičiuojami ir mokesčiai, ir kaupiamas bei skirstomas biudžetas, rūpinamasi apsauga nuo devalvacijos ir kt. Kad ir kaip suvaržytas, supančiotas ar apkarpytas, litas yra mūsų valstybės ekonomikos savarankiškumo žymuo, finansų sistemos politinės nepriklausomybės ženklas. Kas rūpinasi atsikratyti lito ir kuo greičiau įsivesti eurą, siekia kuo greičiau atsakyti nacionalinės valstybės atributų taipgi ir finansų srityje.

Litas yra amžinas tiek, kiek amžina Lietuvos valstybė. Atkuriant nacionalinę valstybę ir ją skelbiančios tautos suverenitetą, lito kaip nacionalinės valiutos atkūrimas vėl kils kaip vienas svarbiausių lietuvių tautos uždavinių.

(...)

Lietuviai mano gyveną laisvi ir nepriklausomi. Iš tiesų jie gyvena nei laisvi, nei nepriklausomi. Laisvę jie turi tik rinkdamiesi emigraciją, alkoholizmą ir narkomaniją arba įvairių rūšių savijudybę. Nepriklausomybė šiandien yra tapusi vis didinamais mokesčiais ir vis mažinamomis socialinėmis išmokomis.

Neveltui daug kas jau sako: GANA!

Rankraštis, 2009 m. spalio 20 d.

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2018

2018 metų NACIONALINĖS VERTYBĖS pristatomos penktadieniais, „Žalgirio“ nacionalinio pasipriešinimo judėjimo priede su „Respublika“. Rašykite ir Jūs! NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2018, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25

Matematikas Zigmas Masaitis, žuvęs Štuthofe

Yra žinoma, kad Lietuvos (nuo 1930 m. - Vytauto Didžiojo) universitetas (toliau - VDU) 1924-1940 m. parengė 76 diplomuotus matematikus. 50 diplomantų - lietuviai (iš jų 13 moterų) ir 26 - žydai (iš jų 2 moterys). 6 diplomantai (5 žydai ir 1 lietuvis) žuvo fašistų koncentracijos stovyklose, 6 lietuviai pabuvojo SSRS tremtyje (4 grįžo, 1 ten mirė, 1 likimas nežinomas). Šie skaičiai, deja, tik labai apytiksliai - daugelio diplomantų (22-iejų: žydų - 16, lietuvių - 6) likimas po 1940 m. nežinomas.

Vienintelis žinomas lietuvis matematikas VDU diplomantas, žuvęs fašistiniame konclageryje - Zigmas Masaitis (1903 01 27 Raseinių aps. Girkalnio vls. Pamituvio k. - 1943 04 18 Štuthofe koncentracijos stovykloje). Jo tėvai buvo neturtingi, bet net 3 vaikus leido į mokslus. Pradžioje Zigmas mokėsi Raseiniuose, o baigęs ten 6 gimnazijos klases perėjo į Kauno „Aušros“ gimnaziją. Gimnaziją baigė per 6 metus, 1924 m., peršokdamas IV ir VII klases.

Tais pačiais metais pradėjo studijuoti matematiką Lietuvos universitete Kaune. Šiame universitete, jau pavadintame Vytauto Didžiojo universitetu, ir apgynė diplominį darbą „Apie Laplace'o diferencialinės lygties integravimą“, kurio mokslinis vadovas buvo profesorius dr. Otas Teodoras Folkas (Volk, 1892-1989). 1930 04 10 Z.Masaitis gavo diplomą.

Studijuodamas 1929 m. padėjo

prof. O.Folkui rengti spaudai jo vadovėlių „Paprastųjų ir dalinių diferencialinių lygčių teorijos paskaitos“: išverčiant vokiškai parašytą rankraštį į lietuvių kalbą, skaitant korektūrą. Už tai autorius vadovėlio įžangoje jam padėkojo.

Studijuodamas ir po studijų Z.Masaitis dirbo matematikos mokytoju: 1926-1927 m. - Jurbarko „Saulės“ gimnazijoje, 1928-1930 m. - Kauno Simono Daukanto, 1931-1934 m. - Plungės mokytojų seminarijose, 1935-1940 m. - Šiaulių berniukų, 1940-1941 m. - Marijampolės gimnazijose. 1941 11 01 Z.Masaitis buvo paskirtas Marijampolės mergaičių gimnazijos direktoriumi.

Nepriklausomybės metais rašė straipsnius ir laikraštį „Naujoji gaidynė“.

Buvo puikus pedagogas. Štai ką apie jį rašė buvęs Z.Masaičio mokinys šiaurietis Jonas Krivickas (1929-2007), mokytojas, kraštotyrininkas, Šiaulių miesto garbės pilietis: „Nors ir negausus, bet veiksmingas buvo matematikų būrelis, vadovaujamas mūsų gerbiamo mokytojo, puikaus pedagogo Zigmo Masaičio. Šiame būrelyje mes giliai susipažinome su matematikos pasauliu, spręsdavome sudėtingesnius negu klasėje uždavinius, domėjomės matematikų gyvenimu. Šiame būrelyje mes pasiekėme tokio matematikos lygio, kad net pirmame aukštosios mokyklos kurse dauguma teikiamų žinių buvo mums nesvetimos. Pamenu, Kauno universitete studentai, baigę Šiaulių gimnaziją, buvo gerbiami kaip

► Zigmas Masaitis

► Mūsų aštuntosios „lotynistų“ klasės auklėtojas Zigmas Masaitis buvo ne tik puikus matematikos mokytojas, bet ir nuoširdus draugas bei patarėjas, išleidžiant mus - abiturientus į gyvenimą

Jonas KRIVICKAS
Buvęs Z.Masaičio mokinys

žiną matematiką <...>. Mūsų aštuntosios „lotynistų“ klasės auklėtojas Masaitis buvo ne tik puikus matematikos mokytojas, bet ir nuoširdus draugas bei patarėjas, išlei-

džiant mus - abiturientus į gyvenimą“.

1943 m. kovo 17 d. gestapas Marijampolės mergaičių gimnazijos direktorių Z.Masaitį suėmė ir išvežė

į Kauną, po to - į Tilžę. Iš ten jis pateko į Štuthofe koncentracijos stovyklą. Kalinio Nr. 21336.

Z.Masaitis buvo hitlerininkų areštuotas kartu su kitais lietuviams inteligentais (grupėje buvo ir Balys Sruoga (1896-1947), literatūros profesorius, garsus rašytojas) tada, kai lietuviai atsisakė kurti SS dalinius. Pradžioje su suimtaisiais buvo elgiamasi labai žiauriai. Z.Masaitis greitai susirgo, nusilpo.

Jau sunkiai sirgdamas, kriminalistų sanitarų buvo nuvilktas į prausyklą bei ant cementinių grindų suspardytas iki sąmonės netekimo. Sekančią dieną, sąmonės taip ir neatgavęs, mirė. Buvo sudegintas krematoriume. Mirties faktas buvo sufabrikuotas, seseriai pranešant, kad Z.Masaitis mirė žarnų sloga.

„Po kurio laiko sesuo sulaukė dviejų siuntinių: gražino ju siųstąjį ir kitą - su brolio drabužiais, - rašė Antanina Garmutė (1934-2011), rašytoja, poetė, tremtinė, nusipelnusi išradėja, technologijos mokslų daktarė. - Kišenėje buvo ir trumpas laiškutis - ataidėjo žodžiai tarsi iš anapus... Jie bylojo apie negęstančią vilties kibirkštėlę ir dvasinius šio žmogaus interesus: reikia „matematiškų-fiziškų“ knygų...“.

Sesuo mokytoja B.Masaitytė Z.Masaičio biblioteką, kurioje buvo gausu knygų ir periodikos bibliotekos savininko mokėtomis užsienio kalbomis (mokėjo vokiečių, rusų, lenkų ir prancūzų kalbas), padovanojo Vilniaus universiteto bibliotekai.

Habil. dr. Algirdas AŽUBALIS,
Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos profesorius

PRENUMERATA 2018

RESPUBLIKA

	1 mėn.	3 mėn.	6 mėn.	12 mėn.
„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „LAISVALAIKIS“) fiziniams asmenims	450	1350	2700	5200
„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „LAISVALAIKIS“) juridiniams asmenims	500	1500	3000	6000
„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „LAISVALAIKIS“) ir dienraštis „VAKARO ŽINIOS“ fiziniams asmenims	1100	3300	6600	12900
„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „LAISVALAIKIS“) ir dienraštis „VAKARO ŽINIOS“ juridiniams asmenims	1300	3900	7500	15000

vakaro ŽINIOS

LYDERIS!

	1 mėn.	3 mėn.	6 mėn.	12 mėn.
„VAKARO ŽINIOS“ kasdien fiziniams asmenims	700*	2100	4200	8400
„VAKARO ŽINIOS“ kasdien senjorams ir neįgaliesiems	650	1950	3900	7800
„VAKARO ŽINIOS“ kasdien juridiniams asmenims	900	2700	5100	9900
„VAKARO ŽINIOS“ tik šeštadieniais fiziniams asmenims	240	720	1320	2640
„VAKARO ŽINIOS“ tik šeštadieniais senjorams ir neįgaliesiems	220	660	1200	2400

Prenumerata priimama: www.respublika.lt, www.prenumerata.lt; (8-5) 238-70-31, (8-5) 212-18-05, mob. tel. +370 618 07 959; el. paštas: platinimas@respublika.net

„Respublikos“ leidinių grupės platinimo tarnybose:

Vilniuje	A.Smetonos g. 2, 5 kab.	(8-5) 212-18-05, (8-618) 07-959
	Laisvės pr. 60 (Spaudos rūmai) 1211kab.	(8-5) 242-80-65
Klaipėdoje	Mažvydo al. 3	(8-46) 41-13-14
	„Akropolijė“, Taikos pr.61	(8-650) 51-131
Panevėžyje	V.Kudirkos g. 1 / Savanorių a.12	(8-45) 43-98-98, (8-620) 97-178
Šiauliuose	Trakų g. 20	(8-41) 50-07-13

Joniškyje	Žemaičių g. 2-9	(8-426) 61-034
Kuršėnuose	J.Basanavičiaus g. 1	(8-41) 58-57-61
Pakruojyje	Kęstučio g. 8-2	(8-421) 61-704
Utenoje	Ateities g. 3	(8-389) 50-932 (8-610) 18-876
Privatoiose platinimo tarnybose:		
Alytuje	S.Dariaus ir S.Girėno g. 4	(8-315) 51-164
Anykščiuose	Storių g.9	(8-682) 39-810
Birštone	Vytauto g. 5	(8-319) 56-625

Biržuose	Tarybų g. 13	(8-636) 34-399
Druskininkuose	P.Cvirkos g. 40	(8-313) 51-075
Elektrėnuose	Sodų g. 13-3	(8-528) 39-200
Ignalinoje	Švenčionių g. 13-1	(8-677) 98-736
Gargžduose	Klaipėdos g.43	(8-672) 90-983
Kaišiadoryse	Gedimino g. 68	(8-346) 51-378
Kaune	Laisvės al. 7	(8-610) 02-351 (8-37) 40-02-55
Kėdainiuose	Šilelio g. 27	(8-612) 58-018
Kupiškyje	Taikos g. 1-25	(8-646) 26-189
Lazdijuose	Seinų g. 3	(8-318) 52-374
Marijampolėje	Kęstučio g. 5	(8-343) 92-562

Mažeikiuose	Žemaitijos g. 41	(8-675) 54-329
Molėtuose	Vasario 16-osios g.11	(8-684) 43-075
Palangoje	Vytauto g. 118	(8-460) 48-440
Pasvalyje	Biržų g. 107-1	(8-620) 58-664
Prienuose	Pilies g.10	(8-623) 13-250
Radviliškyje	Dariaus ir Girėno g. 46	(8-682) 38-020
Raseiniuose	Maironio g. 2	(8-428) 51-337
Rokiškyje	Taikos g. 5	(8-458) 33-241
Šakiuose	J.Basanavičiaus g. 67	(8-612) 97-522
Šilalėje	J.Basanavičiaus g. 23	(8-449) 51-421
Šilutėje	Lietuvninkų g. 20	(8-441) 75-474
Širvintose	Upelio g. 26-17	(8-603) 18-288

Tauragėje	J.Tumo-Vaižganto g. 132-4	(8-634) 35-334
Vilkaviškyje	Žalumynų g. 10	(8-610) 45-539
Kituose skyriuose:		
Visuose Lietuvos pašto ir „PayPost“ skyriuose		
Prenumeruojant AB Lietuvos pašto skyriuose ir „PayPost“ skyriuose taikomas papildomas aptarnavimo mokestis.		
Leidiniai prenumeratoriams pristatomi kasdien, išskyrus sekmadienius, pirmadienius, švenčių dienas.		

*Kaina eurais